

L'herència racista de Mallorca

Els acusats de l'obra de Francisco Goya El procés de la Inquisició porten les peces de càstig anomenades sambenitos. Les flames de la capa i el barret mostren que estan condemnats a ser cremats a la foguera.

Preàmbul: conversions forçades, deportacions i cremadisses. Història de l'antisemitisme a Espanya es remunta més enllà de la mateixa existència del país. I a Mallorca ho va ser més tangible i més viva que a la resta del país. El periodista Marc Femenia, de la revista Expo de Suecia, va viatjar a l'illa per parlar-ne amb persones xuetes, descendents de jueus, que tot i ser cristians durant diversos centenars d'anys van ser expulsats i discriminats fins ben entrat el segle XX.

Mallorca, a finals dels anys 60. En un pati d'escola de la capital Palma, uns nens l'han colpejat Nicolau Aguiló d'11 anys i li criden «xuetó!, xuetó!» - Mai va ser el cas que em van colpejar tant que em vaig quedar estirat a terra, però els insults eren freqüents, diu, acariciant-se la llarga barba. El jove Nicolau no entenia aleshores ni què era una xueta, ni perquè el seu llinatge el va assenyalar com a fàstic als ulls dels seus companys d'escola.

Per entendre-ho, hem de rebobinar la cinta uns 600 anys i tenir un impacte en sis esdeveniments decisius en la història dels jueus (i dels seus descendents) a Espanya, però en especial se centren en la de Mallorca desenvolupament completament peculiar. Serà una llarga història sobre antisemitisme i racisme institucional. No sempre era fosc per als jueus de Mallorca. Quan Jaume I d'Aragó, en algun moment del segle XIII, va conquerir Mallorca després de 300 anys de domini musulmà, els jueus (a diferència dels musulmans) mantenen la seva religió. A canvi d'un suport econòmic, també rebien protecció i determinats privilegis del nou rei. Per exemple, els jueus que hi vivien sota van escapar. La Corona Aragonesa portava la marca que els identificava com a jueus, cosa que tenia prescrit per l'Església catòlica ja l'any 1215. Però el 1391, una profunda crisi econòmica va provocar el primer esdeveniment decisiu per Jueus de Mallorca (i d'Espanya). Després d'una onada de pogroms a moltes ciutats de Castella i Aragó, una multitud va saquejar el barri jueu de Palma i va matar a diversos centenars de jueus. La por de nous atacs va fer que molts supervivents optessin per convertir-se cristianisme. Era habitual que, en el bateig, prenguessin el cognom dels seus padrins. Sovint ho eren nobles amb qui ja tenien amistats o vincles comercials, o amb qui ho veien com una missió honorable per convertir-los al cristianisme.

En la mateixa línia, les autoritats van introduir restriccions cada cop més estrictes contra els jueus, entre altres coses l'obligació a portar una marca visible. Els jueus convertits (els anomenats nous cristians) es van relaxar, no obstant això, aquestes restriccions. En la pràctica, els nous cristians eren lliures d'establir-se on volien, dedicar-se a exercir qualsevol professió i també es podia casar amb cristians vells si així ho desitjaven. Alguns, però, van continuar practicant la seva fe jueva en secret (el que es va conèixer com a cripto-jueus), i sota la superfície la sospita d'ells ràpidament va començar a coure a foc lent.

El segon fet decisiu va arribar l'any 1435 quan, arran de les tensions religioses, els jueus de Mallorca es van enfrontar a un ultimàtum dramàtic: convertir-se o ser expulsat. Així es va convertir Mallorca lliure oficialment de jueus, 60 anys abans que la resta del país. Era la primera vegada, ja que el tracte de Mallorca als jueus diferia de la posició oficial a Espanya, però no seria l'últim.

La vida dels nous cristians d'Espanya es caracteritzava, com abans, per una calma tensa. No n'hi havia cap gran conflicte amb l'antiga població cristiana, però la desconfiança en els nous cristians va continuar creixent. La tensió va fer que la majoria de les oficines gremials introduïssin els estatuts de puresa de sang, la qual cosa limitava severament les professions a les quals podien exercir els nous cristians. Un altra conseqüència va ser l'auge de la

Inquisició espanyola a finals del segle XV.

El tercer esdeveniment decisiu en aquesta història. Durant el primer període de la Inquisició, els cripto-jueus es van convertir en el seu principal objectiu i repressió es va fer brutal a tot Espanya. Durant els primers 50 anys, només a Mallorca, més de 250 persones a presó i multes i més de 500 persones a mort.

Va colpejar la desgracia a tota la família quan els condemnats es veien obligats a marxar per la ciutat amb sambenets, a manera de roba de càstig religiós que consisteix en una túnica i un tocat alt en forma d'estruc amb símbols religiosos. A més, la humiliació també seria untada sobre els descendents dels condemnats,

conservant "en tota l'eternitat" els sambenets dels condemnats al monestir de Sant Domingo de Palma per escarni públic. La persecució i les execucions públiques es van diluir, d'aquesta manera la sospita i l'odi cap als nous cristians encara més. A mitjan segle XVI, la vida dels nous cristians espanyols es va calmar. El procediment de la Inquisició contra Els cripto jueus van disminuir bruscament a tot Espanya a mesura que l'atenció es va traslladar a altres formes d'heretgia (com el protestantisme). Però la persecució de presumptes cripto jueus va continuar, amb intensitat variada, fins al tancament de la Inquisició al segle XIX, però les diferències entre els cristians nous i els vells finalment es van reduir. A Mallorca va veure desenvolupament durant molt de temps per seguir el mateix patró que a la resta del país. Però cap al final de al segle XVII va agafar de sobte una direcció pròpia, que duraria 300 anys més.

A mitjans del segle XVII, tots els descendents dels jueus conversos a Mallorca van néixer com a cristians durant molt de temps. Malgrat això, la societat majoritària continuava considerant-los conversos. Tanmateix, el grup estava lluny de ser homogeni. Alguns van mantenir viva la seva fe jueva a la llar, mentre que d'altres s'havien fet profundament cristians. Hi havia comerciants rics, però també joiers i artesans senzills. Tenien en comú que encara vivien a l'antiga el call jueu i que evitaven casar-se fora del grup. Estatuts de sang pura els va impedir professionalment, però es van fer complir amb laxitud. Després de poc més d'un segle sense cap procés contra els cripto jueus, la convivència amb els antics cristians era relativament harmònica. Però va ser una calma enganyosa. Cap a finals del segle XVII, es desencadenen una seqüència de diferents fets i factors que culminarien en el cinquè esdeveniment decisiu, Sa cremadissa.

Un comerciant de tornada de Livorno va testimoniar a la Inquisició el 1672 que els jueus d'allà va dir que "els jueus de Mallorca són tan religiosos com els de Livorno". Un any després, un vaixell en ruta del nord d'Àfrica va fer escala a Mallorca amb disset jueus a bord. La Inquisició no tenia autoritat per actuar contra els no cristians, però un d'ells, Alonso López, va resultar ser madrileny (i nascut en una família neocristiana). López va ser detingut i, després per negar-se constantment a distanciar-se de la seva fe jueva, va ser condemnat a mort el 1675. Va ser la primera vegada en moltes dècades que algú havia estat cremat viu, deixant una gran impressió a la població de Mallorca. Més de 30.000 persones s'havien reunit al centre de Palma per seguir el procés. La perseverança i el sacrifici de López també els van merèixer una gran admiració les famílies cripto jueves i les va enfortir en la seva fe. Dos anys després, 237 persones van ser detingudes per als consells de unes serventes de famílies riques cristianes noves. Durant el període de detenció van conduir junts les seves històries i en els processos tots es van distanciar de la fe jueva. Uns van escapar de la pena de mort, però molts van ser empresonats i van veure confiscats tots els seus béns. Sota ells els anys següents, humiliades i desvalgudes, moltes famílies van abandonar l'illa en secret. Però l'any 1688, un grup va ser capturat en flagrant violació i arrestat per la Inquisició. Els processos contra ells van liderar al fet que 45 persones van ser condemnades a mort l'any 1691. Els que es van penedir de la seva acció i van demanar ser reunits amb

l'església van ser executats abans de ser cremats. Però els tres que es van negar a prendre lluny de la seva fe van ser cremats vius en una gran pira davant dels funcionaris i un públic de desenes de milers de persones. Aquesta vegada al bosc a pocs quilòmetres fora de la ciutat, perquè els habitants de Palma s'escapés de la pudor de la carn humana cremada. Ja el mateix any, els processos van ser descrits pel sacerdot jesuïta Francisco Garau al llibre *La fee triunfante* (El tron triomfant). Era un pamflet religiós que abusava sense pietat sobre els cripto jueus i va descriure burlonament, amb detalls que esclataven la sang, el seu patiment. El llibre es va publicar amb la finalitat declarada de "preservar la memòria de l'esdeveniment" i com a càstig als que viuen avui i als seus descendents en els segles vinents". I això va ser un èxit total. El llibre de Garau va tenir un paper important en assenyalar els nous cristians (com en el discurs popular havien començat a anomenar-se xuetes) com a bocs expiatoris. Les conseqüències dels processos no van ser fatals només per als condemnats

i les seves famílies, però també per a tots els que portaven el mateix llinatge que ells afectats. Una hostilitat general els va envoltar i es van fer complir els estatuts

de la sang pura més estricta que mai. Aterrits i marginats socialment, els xuetes es guardaven per a ells mateixos. L'endogàmia es va fer estricta i forçada des de fora i el caràcter de gueto de l'antic barri jueu reforçat, tot i que els murs ara no eren físics. Mig segle després, l'activitat criptojueva de xuetes havia cessat en gran part. En un intent deper dissipar les sospites contra ells, era habitual que els xuetes s'asseguessin al davant de l'església, o netejaven la casa el dissabte (per demostrar que no respectaven el Sabat). Malgrat que l'obsessió per la sang pura va continuar caracteritzant la societat durant molt de temps. Molts nobles estaven ansiosos que els seus antics vincles amb les famílies considerades com a xuetes, podrien posar en perill la seva reputació. Aparentar-se purs era prioritari per l'aristocràcia disposada a aixecar l'acte criptojueu de xueta. Per fer-ho, la noblesa en tenia un paper important en dues iniciatives diferents que van cristal·litzar l'any 1755, i que constitueixen la sisena i l'últim fet decisiu d'aquesta història: Un va ser la reedició de "La fee triomfant". La primera edició de 1691 es va exhaurir fa molt de temps i a través de la reedició, el retrat brutal i tendencios de Garau podria encendre l'espurna d'odi en un públic completament nou. La segona va ser la reforma dels sambenets que hi havia a l'Església de Sant Domingo. El procés de renovació s'havia endarrerit per l'aristocràcia, entre bastidors, que treballava que només es renovarien els sambenets a partir de 1645. Això volia dir que el perill per part seva havia passat, però també el de diversos centenars de llinatges relacionats amb els jueus convertits per la força, van ser escombrats sota la catifa. A la paret quedaven 15 llinatges. Encès així l'estigma va arribar a caure només sobre una part de la població d'origen jueu i el terme xuetes va adquirir el seu significat modern. A partir d'ara només els que portaven els llinatges són assenyalats com a descendents de jueus convertits. I aquest va ser l'estigma que va patir Nicolau Aguiló a l'escola 200 anys després.

Carrer de l'Argenteria de Palma, estiu de 2023. El control de turistes en un imant de nevera en forma de paella probablement no són conscients que estan al cor de l'antic barri jueu. La botiga de souvenirs no destaca d'altres d'orientació turística botigues i restaurants, però si haguessin vingut aquí 20-30 anys abans, haurien vist com botigues de joieria s'enfilaven al carrer a banda i banda.

- No vaig viure l'auge de l'argenteria, però encara el recordo com un carrer especial que va destacar. Hi havia molts nens i jugàvem al carrer, una cosa que no era així generalment més llarg llavors. Em va semblar diferent, no vaig poder posar el dit sobre què era, però el sentit del poble i la comunitat es van mantenir fins a principis dels anys 2000, diu Laura Miró, historiadora i xueta. Aleshores la Laura no ho sabia, però els anys després feia els deures a la joieria familiar l'escola va ser l'últim en què encara es veia el patrimoni històric del carrer. Abans que es transformés a un altre carrer turístic monòton.- Aquest va ser l'últim baluard del gueto de la xueta. Fins als anys 80 i 90, els mallorquins ho eren encara reticents a traslladar-se aquí, així que els primers no xuetes que s'hi van instal·lar van ser foresters de la península o estrangers, diu la Laura.

Alguns autors afirmen precisament que la persistent existència del gueto és una de les raons de la seva continuïtat. L'estigma xueta. Va ser com si les botigues de joieria i plata els confirmessin i els recordessin els habituals estereotips

antisemites sobre els jueus i els diners. El carrer va ser atacat dues vegades principis del segle XIX, però altres tipus d'atacs com els crits antisemites o les pintades es va produir fins als anys 80 i 90. - La meua família em va dir que als anys 50, els caps de setmana grans com Reis o Setmana Santa, es podia veure a grups de joves que venien aquí i cridaven insults com "xuetó!", o "Crist assassí!". L'oncle de la meua àvia una vegada els va buidar l'orinal, riu. A diferència d'altres grups marginats, els xuetes mai han tocat fons a la societat. Malgrat les reiterades confiscacions de la Inquisició, els xuetes en general han tingut la capacitat de recuperar-se econòmicament. Algunes famílies fins i tot han

pertangut a les més riques de l'illa (cosa que segurament va alimentar encara més l'odi xueta). al llarg dels anys, la seva ho ha fet. El nivell educatiu, malgrat tots els obstacles, ha estat almenys comparable al de la resta de la societat. Segurament és per això que ells mateixos van poder lluitar contra les injustícies que els van patir des d'hora. A finals del segle XVIII un grup de xuetes influents va anar a Madrid a conèixer el rei i demanar-li ajuda per posar fi a la discriminació. El resultat van ser tres decrets que equiparà els xuetes amb els altres ciutadans. Aleshores, els xuetes eren lliures d'establir-se a qualsevol lloc sigui el que sigui i per dedicar-se a qualsevol professió. Fins i tot estava prohibit per llei ofendre'ls. Després d'això, en els documents oficials poques vegades apareixien paraules despectives contra els xuetes i així les proclames del rei van marcar la fi de la discriminació oficial. - Però a la pràctica els anuncis no van tenir cap efecte. Les autoritats locals van fingir res i la marginació va continuar com sempre. L'únic èxit va ser aquest els xuetes podien entrar a l'exèrcit, allò que més interessava al govern. El es va plantejar crear una divisió de xueta separada, però al final no va passar, diu la Laura Miró.

L'inici del segle XIX va ser, políticament parlant, una època convulsa a Espanya. La monarquia (i la Inquisició) va ser abolida i restablida diverses vegades. Amb la seva nova visió social el liberalisme va sorgir com a contrapunt a l'antic règim. Xuetes es va unir de tot cor la que veien com una força alliberadora. Durant aquest temps hi van tenir lloc diversos incidents els xuetes posen el peu contra la discriminació a què els sotmet la societat, com quan un grup xuetes l'any 1820 van assaltar l'església de Santo Domingo i van cremar els infames sambenets que encara hi penjaven. - El canvi de paradigma va donar als xuetes la confirmació que lluitaven per una causa justa i va donar una sensació d'"empoderament" que va reforçar la seva autoimatge, diu Laura Miró.

A grans trets, es pot dir que la dura discriminació dels xuetes va acabar al final de segle XIX quan van començar a tenir igualtat d'accés a l'educació primària i superior. Però els xuetes van continuar vivint com a marginats durant poc més de mig segle més. La situació podria descriure com una mena d'assetjament col·lectiu. Hi havia superfícies de contacte social entre xuetes i no xuetes, però sovint van donar lloc a salts antigènics o ostracisme. Evitar l'estigma, simplement calia marxar de Mallorca. Molts van optar, per exemple, per estudiar a la península on el seu cognom no era un obstacle per tenir una àmplia vida social o cites. Perquè el que absolutament no estava permès que passés era el matrimoni. L'endogàmia forçada es va mantenir forta fins a mitjan segle XX. L'efecte de l'aïllament social prolongat de xueta es veu a estudis genètics fets a la Universitat de les Illes Balears, que mostren clares diferències entre xuetes i els altres mallorquins. La història podria haver fet un gir encara més tràgic durant la Segona Guerra Mundial. Hi havia rumors que membres del partit de la Falange del govern franquista n'estaven muntant un cens de descendents jueus a les autoritats alemanyes per a una possible deportació a camp de concentració, però el bisbe de Mallorca hauria assegurat que la llista no fos lliurada mai. No s'ha trobat mai cap còpia de la llista, però hi ha consens entre els estudiosos sobre aquesta podria convenir. El que realment es va trobar als arxius de la ciutat

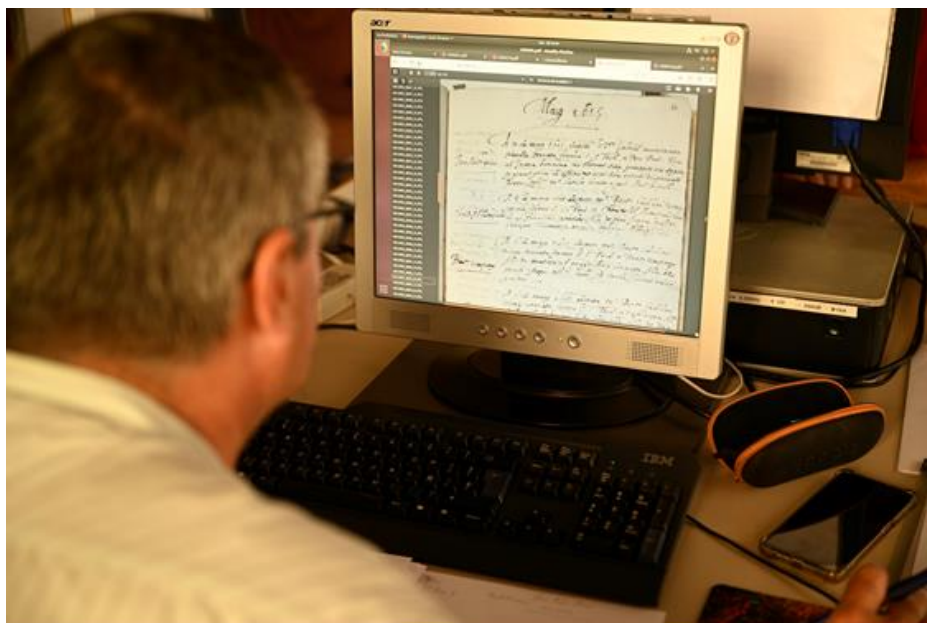
de Palma a finals dels anys noranta, deliberadament ocultes, hi havia diverses proves Àries. Van ser emeses a finals dels anys trenta dones que es volien casar amb soldats italians o alemanys estacionats a Mallorca. Aquesta prova, conseqüència de les lleis de Nuremberg, no s'ha trobat en cap altre lloc d'Espanya, però eren comuns durant el mateix període a Suècia. El que està clar és que les autoritats alemanyes sabien del tema de la xueta i que hi havia preocupació entre els xuetes per una possible deportació. En un carrer sense ànima, envoltat de sales de massatges xinesos i bars turístics cansats, es troba la que l'any 1987 es va convertir en la primera sinagoga de Mallorca en 550 anys. Només queden un parell d'hores al servei de dissabte, i molt atapeït a la sala. Nicolau Aguiló, o Nissan ben-Avraham, com se'l diu ara, encén l'aire condicionat i parla del seu camí al judaisme. - Estar fora de l'escola em va portar a voler investigar les meves arrels. Per descobrir que jo ser jueu al principi em va semblar una tragèdia, però després vaig pensar: "D'acord, soc jueu... però com hauria de fer?". Vaig començar a llegir sobre història i després em vaig dedicar a la religió i em vaig convertir molt atret, continua. El 1977 es va traslladar a Israel i es va convertir al judaisme. El 1991 es va convertir en el primer descendent de jueus convertits per la força per ser ordenat rabí durant molts segles. Des de fa dos anys és el primer rabí d'origen mallorquí de la comunitat jueva de les Illes Balears des de 1435. Una qüestió que impulsa de tot cor és que els xuetes siguin reconeguts oficialment com a jueus d'Israel. - En l'ànima, els xuetes són jueus i tenen dret a ser reconeguts com a tals, és un fet històric error de no fer-ho. Diumenge arribarà un rabí de Jerusalem que espero que pugui ajudar-nos a avançar en aquest front. Té bons contactes, però és llarg i procés complicat, explica Nissan ben-Avraham. Tanmateix, l'interès dels xuetes corrents per tornar al judaisme és mínim. La majoria dels membres de la congregació són estrangers que es van traslladar aquí. Hi ha hagut van constatar casos de xuetes que van tornar al judaisme, i que també estan en actiu membres aquí, però no hi ha cap tendència de què parlar. - Són casos aïllats, però crec que si hi hagués un reconeixement oficial, ho faria augment dels interessos. Només volem obrir la possibilitat, llavors cadascú pot fer el que vulgui, ell continua.

En el magnífic pati del palau episcopal, la porta de l'arxiu diocesà està tancada als curiosos. Els turistes no han de pertorbar la tranquil·litat del treball. A la sala d'investigació de dalt hi ha

tranquil·litat, l'única cosa es poden escoltar els clics del ratolí i l'aire condicionat que manté la calor sufocant a l'exterior. Toni Picó mira atentament la pantalla i fa algunes notes. Ell ve aquí sovint com un enllaç a la seva genealogia.

Eren les històries de persecució del seu avi i pare li va contar, juntament amb les seves pròpies experiències, que el varen fer començar la recerca. Ara sap que diversos dels seus parents llunyans van ser condemnats per la Inquisició. Ell és membre de l'associació cultural Memòria del Carrer, que té com a finalitat adquirir i difondre el coneixement sobre la història de xuetes. La seva família és un bon exemple per entendre com el desenvolupament va semblar durant el segle XX quan es va normalitzar la posició del xueta en la societat. - Com més enrere en el temps, pitjor era la discriminació. El seu pare va ésser un dels primers a Sóller per casar-se amb algú de la península, i va ser assetjat per això. Un una vegada hi va haver una baralla en un restaurant a l'aire lliure i algú li va llançar una cadira. Jo mateix vaig patir assetjament tant per estudiants com per professors a l'institut, però els meus fills s'han escapat d'aquestes coses completament.

Ara estan orgullosos de ser xuetes, diu. Un contacte cada cop més extens amb l'exterior i una gran afluència de treballadors turístics procedents la terra ferma, que no tenia cap problema per associar-se (i casar-se) amb xuetes, hi va contribuir al fet que la discriminació finalment va disminuir. Avui dia, els xuetes es poden considerar assimilats.- Avui dia no hi ha cap marcador que separi els xuetes de la resta de la societat, només el propi llinatge. Ser xueta avui és recordar el que va significar ser xueta, diu Albert Bonnín, president de Memòria del Carrer. La pregunta està completament fora de lloc, afegeix. Laura Miró no està del tot d'acord. Ella està d'acord que no n'hi ha cap de veritat discriminació, però creu que queden restes que afecten la vida quotidiana de xueta dia. Situacions que es podrien qualificar de microagressions, i de vegades pitjors. - Una amiga em va dir l'altre dia que un conegut seu es casaria, però això la família de la núvia no estava massa contenta perquè era xueta, us imagineu? Ella sempre ho fa dir "Laura, no diguis que tot això s'ha acabat, perquè no està",

diu. No es pot negar que la sospita de xuetes està arrelada a la consciència pública. Al llarg dels anys, s'han utilitzat les innumbrables cançons populars que es burlen dels 15 llinatges. Com a rimes commemoratives. En el llenguatge quotidià, la paraula xueta encara es fa servir de manera casual molts per descriure algú que és aferrat. Tampoc cal ser mallorquí familiaritzar-se amb el concepte de xueta i fer-hi broma, però alhora serà ràpid incòmode en parlar-ne.

- Un investigador d'Illinois amb qui col·laboro va ser aquí aquest estiu i es va quedar amb un company. Quan el conegut del company li va preguntar "Què fa el teu amic aquí?" no gosava respondre que l'americà investigava xuetes, era com "ja no parlen d'això", diu la Laura Miró. Segurament per això hi ha un desconeixement molt estès de la història del xueta. Tant de bo, el tabú es pugui trencar gràcies a les nombroses iniciatives de les últimes dècades difondre coneixements sobre aquest tema. El tema ha estat tractat en un gran nombre de llibres, tesis i també pel·lícules d'autors que sovint tenien els mateixos vincles xuetes. - Però hi hauria d'haver algun tipus de centre on tinguís accés a tot el que es recull el coneixement en aquesta matèria, però hi ha una manca

d'interès en la matèria per part del públic, diu Laura Miró.

Toni Picó ha donat diverses vegades conferències amb ella a les escoles sobre xuetes.

Testifiquen que els joves d'avui amb prou feines saben res de xuetes.

- Una vegada, després d'una conferència que vaig donar a la meva antiga escola, es va presentar un noi una mica tímid i va declarar que havia descobert, aleshores i allà, que era xueta. La família no ho havia fet li va dir alguna cosa al respecte, diu Laura Miró. Toni Picó creu que és important

que els joves coneguin la història del xueta, però no només perquè el mateix coneixement. Igualment considerable és plantejar la discussió

sobre la importància de la tolerància i diversitat, cosa que creu que és necessària a la Mallorca multicultural actual. - No hem de discriminar els que venen aquí del Marroc o l'Àfrica Occidental i hi contribueixen a la nostra societat. El que va passar llavors no s'ha de repetir ara... No els cremem, però moren al Mediterrani. Si els joves d'avui són educats en aquests valors, finalment, s'acabarà la discriminació, diu Toni Picó.

El maig de 2011, el govern regional va organitzar per primera vegada un acte commemoratiu per ells executat a sa Cremadissa, la Crema. Hi van ser convidats representants d'un israelià organització, la comunitat jueva de les Illes Balears i les associacions culturals xuetes. En el seu discurs ha expressat el president de les Illes Balears, per primera vegada des d'un poder públic, la seva "solidaritat amb els seus descendents" i rebutjava "la marginació i la discriminació han estat sotmesos, únicament perquè porten un dels 15 llinatges dels quiva ser condemnat per la Inquisició". Laura Miró, Toni Picó i Albert Bonnín hi eren quan ell ha conclòs el discurs dient "sense memòria no hi ha reconciliació".-

Tot i que no necessitava un dia commemoratiu com aquest, va ser emotiu. Jo vaig sentir un consol en sentir que el que va passar no hauria d'haver passat, diu Albert Bonnín. Per Toni Picó va ser el mateix. Però creu que no s'ha d'oblidar el paper de l'església.

No només per la Inquisició, però també per la despietada discriminació de l'Església sotmesa als xuetes fins al segle XX.- L'església va escriure una disculpa l'any 1995 en un petit full informatiu que ningú llegeix, però amb això no hi ha prou. Cal un reconeixement formal per part de l'església, creu. Al contrari, Laura Miró es va sentir decebuda aquell dia. Ella s'ho esperava la discriminació moderna tindria un lloc més important en el programa. Per posar tanta atenció a les Cremadisses, era una manera d'afirmar que tot això era un problema antic en un llunyà temps. D'aquesta

manera, les experiències de la seva família es van reduir, va pensar. - Tot era molt estrany. Era en anglès, i era com si les disculpes anessin dirigides els representants jueus. Vaig pensar, què ens passa als xuetes ?, diu. Des d'aleshores s'han celebrat diversos actes commemoratius, i l'any 2018 es a inaugurar un memorial a la plaça Gomila, lloc on realment va tenir lloc la Cremadissa.- La política simbòlica és bona. Però en el moment de la veritat el que importa és el coneixement. Jo potser ingenu, però ho sento només quan tots coneixem la nostra història i podem investigar nosaltres mateixos, la pregunta quedarà totalment representada, conclou Laura Miró. La Inquisició espanyola va ser fundada l'any 1478 per la casa reial espanyola amb l'objectiu de defensar la doctrina de l'Església Catòlica Romana. Va estar actiu fins al 1834, i només tenia jurisdicció sobre els cristians batejats. A través de tribunals especials, la Inquisició tenia poder investigar i jutjar els sospitosos d'apostasia, blasfèmia i altres formes d'heretgia. Els processos sovint incloïen interrogatori, tortura i confiscació de béns. Encara que és l'objectiu principal era religiós, la Inquisició també va tenir un important paper polític i econòmic paper. Els estatuts de sang pura estipulaven que només aquells amb una línia ininterrompuda d'ancestres cristians plens es considerava que tenia sang pura. Amb l'aprovació dels estatuts van establir institucions com a religioses ordres, universitats, autoritats o l'exèrcit prohibeixen l'entrada de nous cristians. La majoria dels gremis també els va adoptar i, per tant, els estatuts limitats severament la capacitat dels nous cristians de participar en la societat amb discriminació i desconfiança com a conseqüència. Els primers estatuts van aparèixer a mitjans del segle XV i es van aplicar com més estrictament fins a finals del segle XVII. Els estatuts de sang pura estipulaven que només aquells amb una línia ininterrompuda de cristians plens es considerava que els avantpassats tenien sang pura. Els estatuts limitaven severament el Nou Cristianisme de la Inquisició oportunitat de participar en la societat amb discriminació i desconfiança com a conseqüència sang pura, els estatuts regulaven que els nous cristians només podien dedicar-se a unes poques professions i impedien el grup de tenir lloc en ordres religiosos, universitats, autoritats i l'exèrcit. El primer els estatuts van sorgir a mitjans del segle XV i es van aplicar amb la màxima rigor possible fins a finals del segle XV i segle XVII. Els estatuts no van ser totalment abolits fins a mitjans del segle XIX.

Subtítol:

Es calcula que avui dia hi ha unes 18.000 persones a Mallorca que porten qualcun dels 15 llinatges xuetes, com uns dels que al segle XVII es van conservar la roba de càstig a l'església de Sant Domingo de Palma. Molts dels descendents actuals no s'identifiquen com xueta i desconeixen l'estigma que persegueix la família durant segles.